

روش خاص قرآن برای مبارزه با خرافات

یکی از مسائل دغدغه برانگیز برای پیامبران و مصلحان اجتماعی رواج خرافات در جوامع بوده است. خداوند در آیات متعددی در مورد غلو و خرافه صحبت کرده است.

روش خاص قرآن برای مبارزه با خرافات/ مبارزه با خرافات یکی از اهداف پیامبران خبرگزاری مهر یکی از مسائل دغدغه برانگیز برای پیامبران و مصلحان اجتماعی رواج خرافات در جوامع بوده است. خداوند در آیات متعددی در مورد غلو و خرافه صحبت کرده است. یکی از اهداف بعثت انبیاء مبارزه با خرافات و غلو در ابعاد گوناگون آن بوده است که به چند نمونه از آن می توان اشاره کرد:

آزادی از قید و بندهای خرافی و غیر عقلی

بدون شک، یکی از اهداف بلند پیامبران، فراهم کردن زمینه درست اندیشیدن و آزادی از قید و بندهای خرافی و غیرعقلی و برداشتن زنجیره های سنگین موانع حرکت تکاملی به سوی حق است.

تعادل در زندگی و پرهیز از افراط و تفریط

بهره گیری از لذت های حلال این دنیا(نه در نهایت خوشگذرانی و نه اعراض از نعمت های الهی) در این بخش الگوی درست و صحیح شدن، به ویژه در جایی که زهدگرایی اقتضا می کند.

تعیین قلمرو تقدیس پیامبران

پیامبران و رهبران الهی دارای قداست هستند، اما این بدان معنا نیست که برای آنان هر مرتبه و مقام ویژه ای را قائل شویم. قرآن با تعبیراتی چون نفی وکالت، ربوبیت و قیومیت پیامبران با هر آنچه که مقام آنان را از پیامبران بشری دگرگون کند، به شدت مخالفت می کند. آیات 66 سوره انعام و 80 آل عمران به این مسائل اشاره دارد.

این محدود کردن مقام، اختصاص به پیامبران ندارد؛ بلکه قرآن کریم بخشی از مبارزه خود را برای قداست بخشیدن غلوآمیز عده ای با نفی ربوبیت و مبارزه با این نگرش در حق عالمان و احبار دینی اختصاص داده است. خداوند در آیه 31 سوره توبه می فرماید که اهل کتاب دانشمندان و راهبان خود را به جای خدا به ربوبیت گرفتند.

جالب تر اینکه این نوع رابطه در میان انسان ها کلا نفی شده و در تعبیر کلی آمده است: «و بعضی از ما بعضی دیگر را به جای خدا رب نگیرد.>> (آیه 64 سوره آل عمران) و آیات بسیار دیگری که نه تنها قیومیت، وکالت و ربوبیت را نفی می کند، بلکه هرگونه اعتقادی را که منافی با توحید حقیقی باشد جایز نمی شمرد.

فال بد زدن

یکی از نمونه های خرافات، فال بد زدن است. قرآن کریم با فال زدن در حق پیامبران مبارزه می کند و این حرکات فریب آمیز و خرافی را غیر قابل قبول و غیر جدی می داند. آیات 47 سوره نمل، 18 سوره یس و 131 اعراف به این موضوع اشاره دارند.

راه های پیش گیری از خرافات

یکی از روش های درمان جامعه، پیشگیری از خرافات و تعهد از غلتیدن مردم به سمت افراد شیاد و کلاهبردار از سوی عالمان دین و رهبران فکری جامعه است. در این زمینه، در روایات رسیده از اهل بیت(ع) با عنوان نفی بدعت ها، اهمیت موضوع بازگو شده است، زیرا بالا بردن سطح دانش و آگاهی و توجه به عواقب سوء خرافات و غلو می تواند آنان را از این انحراف در امان نگه دارد.

آیا قرآن روش خاصی برای مبارزه با خرافات دارد؟ ویژگی های قرآن در طرح عقاید منطقی و مبارزه با عقاید سخیف چیست؟ در این زمینه قرآن کریم از چند جهت به پیشگیری از عقاید سخیف می پردازد: نهادینه کردن تدبیر و تفکر در عقاید، آزادی اندیشه، اهتمام به علم و دانش و بهره گیری از منابع گوناگون.

نمونه هایی از مبارزه با خرافات در قرآن

مهم ترین محور مبارزه با خرافات، مبارزه با عقاید باطل و انحرافی و سخیف و رفتارهای غیر عقلانی و مضر به حال اجتماع بوده است. بخشی از این محورها هرچند در عصر نزول قرآن هم مطرح بوده، اما امروز هم برای مبارزه با غلو قابل توجه است.

1- مبارزه با ترویج سحر، کهنات، جن گیری و به هم زدن آرامش محیط خانوادگی از این طریق و دعانویسی که خرافه های آن زمان محسوب می شدند و قرآن با آنها مبارزه می کند. (آیات 102 سوره بقره و 41 سوره سبأ)

2- رد پرستیدن مقدسات و فرا رفتن از محدوده توحید (آیه 79 سوره آل عمران)

3- نفی ارباب گرفتن ملائکه و پیامبران و علمای ابرار به جای خداوند (آیه 80 سوره آل عمران)

4- نفی غلو ورزیدن درباره مقام و جایگاه حضرت عیسی (ع) و نفی تثلیث (آیه 171 سوره نساء)

5- عبادت تنها برای خداست، تکبر و غرور مردود است (آیه 172 سوره نساء)

6- نفی الوهیت عیسی و شریک گرفتن هر کس (آیات 72 و 73 سوره مائده)

7- مبارزه با بت پرستی که نمونه ای از خرافه پرستی است (آیه 138 سوره اعراف)

8- مبارزه با خدا گرفتن عزیر توسط عده ای از یهودیان معاصر پیامبر اسلام (ص) (آیه 30 سوره توبه)

9- نفی پرستیدن و الوهیت برای انسان ها (آیه 81 سوره مریم)

10- مبارزه با عقیده فرزند گرفتن خداوند (آیات 88 و 89 سوره مریم)

11- مبارزه با عقایدی که برخلاف توحید است (آیات 40 سوره اسراء و 40 سوره اسراء)

این آیات تنها نمونه ای از موارد مبارزه قرآن با خرافات و عقاید غیر منطقی گذشتگان است که پیامبران بزرگ انجام داده و با اشاره به آنها هدف بزرگتری را دنبال می کند و معیار به دست می دهد.